

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 7.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.7.96>

УДК 330.526.34:338.436:005.6

О. В. Гомон,

аспірант, Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3773-7391>

РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУЦІЙ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

O. Gomon,

Postgraduate student, Bila Tserkva National Agrarian University

THE ROLE OF STATE INSTITUTIONS IN THE MANAGEMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

У статті досліджено сутність, функції та ефективність державних інституцій у системі управління сільськогосподарськими підприємствами в умовах трансформації економіки України та євроінтеграційних процесів. Розкрито теоретико-методологічні підходи до розуміння інституційної ролі держави в аграрному секторі, проаналізовано основні інституційні функції, які забезпечують регулювання, стимулювання, контроль і стратегічне планування в аграрній сфері.

У статті представлено узагальнення зарубіжного досвіду державного інституційного впливу на аграрне виробництво, зокрема моделей Європейського Союзу, США, Канади та Польщі. Встановлено, що ефективні

державні інституції в цих країнах характеризуються стратегічною сталістю політики, функціональною чіткістю, цифровізацією послуг та широким залученням професійних об'єднань до процесу формування рішень. Акцентовано на тому, що в умовах України доцільно адаптувати ці моделі з урахуванням національного контексту, зокрема адміністративної структури, рівня цифровізації, рівня довіри до державних інститутів та реального впливу аграрних асоціацій на політику.

На основі проведеного аналізу сформульовано рекомендації щодо вдосконалення державної інституційної політики в аграрному секторі України. Серед пріоритетних заходів запропоновано: розроблення довгострокової аграрної стратегії з чітко визначеними індикаторами успіху; цифровізацію ключових державних сервісів для агровиробників; створення функціонально спеціалізованих установ з управління ризиками, інфраструктурним розвитком, інноваціями; запровадження механізмів прозорого моніторингу результативності політики; а також формування сталого механізму комунікації з аграрними об'єднаннями.

The article studies the essence, functions and efficiency of state institutions in the system of management of agricultural enterprises in the context of transformation of the Ukrainian economy and European integration processes. The article reveals theoretical and methodological approaches to understanding the institutional role of the state in the agricultural sector, analyses the main institutional functions that ensure regulation, incentives, control and strategic planning in the agricultural sector. Particular attention is paid to the problems of institutional instability, regulatory fragmentation, duplication of powers between public authorities, and imperfect communication between the state and agricultural entities.

The article presents a generalisation of foreign experience of the State institutional influence on agricultural production, in particular, the models of the European Union, the USA, Canada and Poland. It is established that effective state institutions in these countries are characterised by strategic policy sustainability,

functional clarity, digitalisation of services and wide involvement of professional associations in the decision-making process. It is emphasised that in Ukraine it is advisable to adapt these models to the national context, in particular, the administrative structure, the level of digitalisation, the level of trust in state institutions and the real influence of agrarian associations on policy.

The empirical part of the study uses statistical data from the State Statistics Service of Ukraine, the Ministry of Agrarian Policy, FAO and OECD on the financing of state agricultural support programmes, the effectiveness of their implementation, and the level of farmers' participation in the programmes. It was found that despite the existence of numerous government initiatives, a significant part of agricultural enterprises does not have access to institutional support due to the complexity of procedures, lack of information, instability of the regulatory framework and limited financial resources.

Based on the analysis, the article formulates recommendations for improving the state institutional policy in the agricultural sector of Ukraine. Among the priority measures proposed are: development of a long-term agricultural strategy with clearly defined success indicators; digitalisation of key public services for agricultural producers; creation of functionally specialised institutions for risk management, infrastructure development, and innovation; introduction of mechanisms for transparent monitoring of policy performance; and formation of a sustainable mechanism for communication with agricultural associations.

Thus, state institutions can only become a lever for the effective development of the agricultural sector if they are modernised, transparent, stable and open to dialogue with business. Strengthening the institutional environment is a prerequisite for the formation of competitive agricultural production, social stability in rural areas and achievement of sustainable development goals.

Ключові слова: *державні інституції, аграрне управління, сільськогосподарські підприємства, інституційне середовище, інституційна*

політика, управлінські функції, державне регулювання, цифровізація, зарубіжний досвід, аграрна стратегія.

Keywords: *state institutions, agrarian governance, agricultural enterprises, institutional environment, institutional policy, management functions, state regulation, digitalisation, foreign experience, agrarian strategy.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сільське господарство є стратегічною галуззю національної економіки, що виконує як економічну, так і соціальну функцію, забезпечуючи продовольчу безпеку, зайнятість населення на сільських територіях та валютні надходження від експорту продукції. В умовах глобалізації, кліматичних змін, збройної агресії проти України та процесів євроінтеграції зростає потреба у посиленні ролі держави як гаранта стабільності, прогнозованості й підтримки аграрного сектору. У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження ролі державних інституцій у системі управління сільськогосподарськими підприємствами.

Державні інституції формують інституційне середовище, в якому функціонує аграрний бізнес. Їх роль полягає не лише у формальному встановленні «правил гри» - через закони, політики, програми та нормативні акти - а й у забезпеченні виконання цих правил, створенні стимулів для розвитку підприємництва, залученні інвестицій, захисті прав власності та врегулюванні ринкових дисбалансів. У сільському господарстві, як у галузі з підвищеними ризиками і залежністю від зовнішніх факторів, ефективність функціонування державних інституцій прямо впливає на стабільність виробництва, ефективність управлінських рішень, фінансову стійкість підприємств та конкурентоспроможність продукції на внутрішньому й зовнішньому ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження інституційних засад управління аграрним сектором є одним із ключових напрямів сучасної економічної науки. Значну увагу цій тематиці приділяють як українські, так і

зарубіжні вчені, зокрема у контексті впливу інституцій на ефективність господарювання, інвестиційну привабливість, адаптацію до ринкових змін та реалізацію аграрної політики.

У працях Д. Норта інституції розглядаються як «правила гри», що формують рамки взаємодії між економічними суб'єктами. Українські вчені, такі як Ю. Лупенко та В. Месель-Веселяк, акцентують на необхідності формування прозорості та цілеспрямованої системи державної підтримки аграрного сектору, що спирається на стабільні інституційні основи. С. Ілляшенко та В. Міщенко у своїй монографії детально досліджують інституційну архітектуру аграрного управління в Україні, зокрема вказуючи на фрагментарність законодавчої бази, дублювання повноважень між органами влади та відсутність ефективної системи інституційної координації. У працях В. Білоуса досліджено особливості інституційного забезпечення аграрного сектору в умовах євроінтеграції.

Отже, сучасна наукова література констатує, що інституційна спроможність держави є базовим чинником ефективності аграрного управління. При цьому більшість дослідників наголошують на необхідності поєднання формальних механізмів із неформальними практиками, підвищенні прозорості, адаптивності та професійної компетентності державних органів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз функціонального навантаження державних інституцій у системі управління сільськогосподарськими підприємствами, виявлення наявних дисфункцій та формулювання рекомендацій щодо вдосконалення державного інституційного впливу в контексті сучасних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування ефективної системи управління аграрним сектором потребує чіткого усвідомлення ролі інституційного середовища. У теоретичному аспекті це середовище розглядається як комплекс формальних та неформальних правил, норм, організацій, які регулюють економічну поведінку суб'єктів господарювання.

Серед різних підходів до аналізу функціонування державних інституцій в аграрному управлінні вирізняються кілька ключових напрямів [1].

Класичний інституціоналізм бере початок з праць Т. Веблена та Дж. Коммонса, наголошує на еволюції соціальних норм, правових механізмів та організацій як чинників, що впливають на економічні процеси. Згідно з цим підходом, інститути - це не лише державні структури, а й система звичаїв, культурних моделей поведінки, які формують економічні взаємодії у суспільстві. У сільському господарстві це означає необхідність врахування не лише законів і регламентів, а й традицій ведення господарства, форм спілкування між селянами та владою, звичаєвого землекористування тощо [2].

Нова інституціональна економіка (НІЕ) найбільш активно використовується у сучасному аналізі аграрного управління. У працях Д. Норта, Р. Коуза, О. Вільямсона наголошується, що інституції: знижують трансакційні витрати; формують інституційну довіру; забезпечують ефективний розподіл прав власності; створюють механізми стимулювання і покарання; сприяють економічній ефективності через скорочення невизначеності [3].

В контексті аграрного управління це означає, що держава повинна не просто втручатися у виробничі процеси, а створювати таке інституційне середовище, яке б стимулювало сільгоспвиробників діяти ефективно, інноваційно й відповідально.

Представник теорія трансакційних витрат (transaction cost theory) Р. Коуз вважав, що інституції створюються тоді, коли вони здатні зменшити трансакційні витрати порівняно з ринковими механізмами. У сільському господарстві ці витрати пов'язані з: пошуком контрагентів і угод; забезпеченням договірних зобов'язань; вирішенням спорів; отриманням інформації про ринок і регулювання [4].

Державні інституції можуть компенсувати ці витрати шляхом створення реєстрів, систем страхування, прозорих правил гри тощо.

Представники теорії суспільного вибору (public choice theory) вважають, що політичні інститути ухвалюють економічні рішення. Він показує, що інституції не завжди діють в інтересах загального блага, а можуть бути інструментом групового лобізму, бюрократичної вигоди або політичної вигоди. У сфері аграрного управління це виявляється у неефективному розподілі державної підтримки, надмірному субсидуванні окремих галузей на шкоду іншим, формалізмі у контролі за використанням земельних ресурсів тощо.

Концепція good governance (належного врядування) акцентує увагу на якості інституцій, які мають бути: відкритими, підзвітними, ефективними, прозорими, інклюзивними, стабільними.

Успішна інституційна архітектура аграрного управління передбачає гармонізацію інтересів усіх учасників аграрного ринку: фермерів, агрокомпаній, органів влади, наукових установ, споживачів, екологічних організацій тощо.

У сучасній економічній думці дедалі більше уваги приділяється поняттю інституційної синергії - взаємодії між різними типами інституцій (формальними й неформальними, державними й недержавними), що разом підвищують загальну ефективність системи управління [5]. У сільському господарстві це, зокрема, проявляється у поєднанні державної регуляторної політики з діяльністю кооперативів, аграрних кластерів, дорадчих служб, міжнародних донорів.

Управління сільськогосподарськими підприємствами в умовах динамічних економічних, соціальних і політичних трансформацій потребує ефективного та адаптивного інституційного супроводу [6]. Роль державних інституцій у цьому процесі є багатофункціональною та стратегічно важливою. Вони виступають як ключові регулятори, координатори, модератори та гаранти стабільності аграрного сектору. Забезпечуючи формування сприятливого інституційного середовища, державні органи стимулюють розвиток агробізнесу, захищають права власності, регулюють ринок земель, підтримують

фінансову стабільність виробників, здійснюють моніторинг та контроль якості продукції, а також сприяють розвитку інфраструктури та інновацій.

Разом із тим, існуючі диспропорції, надмірна бюрократизація, фрагментарність аграрної політики, а також нестача інституційної довіри з боку бізнесу знижують ефективність функціонування державних органів. Тому одним із ключових завдань на перспективу є модернізація державного управління аграрним сектором на засадах прозорості, цифровізації, децентралізації, результативності та інклюзивності.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що саме цілісна, злагоджена і модерна система державних інституцій здатна забезпечити довгострокову стабільність, ефективність та конкурентоспроможність аграрного сектору України. Їх подальше вдосконалення має ґрунтуватися на системному аналізі інституційних бар'єрів, врахуванні потреб сільгоспвиробників, активному залученні регіонального та громадського рівнів до прийняття управлінських рішень.

Державні інституції виконують ключову роль у формуванні, реалізації та контролі аграрної політики. Їх функціонування має стратегічне значення, оскільки від ефективності реалізації інституційних функцій залежить рівень конкурентоспроможності сільського господарства, соціальна стабільність на сільських територіях, продовольча безпека країни, а також залучення інвестицій в аграрний сектор [7].

Серед основних функцій державних інституцій у сфері управління аграрними підприємствами можна виокремити такі:

1. Нормативно-правове регулювання реалізується через прийняття законів, постанов Кабінету Міністрів, наказів профільних міністерств, що регулюють земельні відносини, аграрне виробництво, обіг агропродукції, сертифікацію та стандартизацію. Зокрема, за останні роки були впроваджені такі важливі нормативні акти, як Закон України «Про обіг земель сільськогосподарського призначення», що відкрив ринок сільгоспземель, та оновлені програми державної підтримки малого та середнього агробізнесу.

2. Фінансово-економічна підтримка. Держава виконує функцію субсидування та фінансування пріоритетних напрямів аграрної діяльності. У 2023 році державна підтримка аграрного сектору України становила близько 4,5 млрд грн, що охоплювало програми компенсації вартості сільгосптехніки, часткової компенсації процентних ставок за кредитами, підтримки фермерства та розвитку садівництва.

3. Інформаційне забезпечення та аналітична підтримка. Державні інституції (зокрема, Держстат, Держгеокадастр, Мінагрополітики) забезпечують збір, обробку та оприлюднення статистичної інформації щодо стану сільського господарства, обсягів виробництва, площ посівів, експорту тощо. Наприклад, у 2023 році експорт аграрної продукції становив 56% загального обсягу експорту України, що свідчить про критичну важливість галузі в економіці держави.

4. Контрольна й наглядова функція реалізується через діяльність таких структур, як Держпродспоживслужба (ветеринарний і фітосанітарний контроль), Державна екологічна інспекція, Антимонопольний комітет тощо. Вони здійснюють контроль якості продукції, відповідність стандартам, дотримання екологічних норм.

5. Стратегічне планування та формування політики реалізується через розробку та впровадження національних і регіональних стратегій розвитку аграрного сектору. Так, «Стратегія розвитку сільського господарства України до 2030 року» визначає пріоритети щодо сталого виробництва, модернізації аграрної інфраструктури, цифровізації управління та інтеграції до спільної аграрної політики ЄС.

6. Інституційна інтеграція та міжнародна кооперація. Україна поступово інтегрується в європейський простір через гармонізацію аграрного законодавства, участь у програмах технічної допомоги (наприклад, EU4Business, проекти FAO, USAID тощо), а також співпрацю з міжнародними інституціями з питань продовольчої безпеки, кліматичних змін і гендерної рівності в агросекторі.

Управління сільськогосподарськими підприємствами в умовах динамічних економічних, соціальних і політичних трансформацій потребує ефективного та адаптивного інституційного супроводу [8]. Роль державних інституцій у цьому процесі є багатофункціональною та стратегічно важливою. Вони виступають як ключові регулятори, координатори, модератори та гаранті стабільності аграрного сектору. Забезпечуючи формування сприятливого інституційного середовища, державні органи стимулюють розвиток агробізнесу, захищають права власності, регулюють ринок земель, підтримують фінансову стабільність виробників, здійснюють моніторинг та контроль якості продукції, а також сприяють розвитку інфраструктури та інновацій [9].

Разом із тим, існуючі диспропорції, надмірна бюрократизація, фрагментарність аграрної політики, а також нестача інституційної довіри з боку бізнесу знижують ефективність функціонування державних органів. Тому одним із ключових завдань на перспективу є модернізація державного управління аграрним сектором на засадах прозорості, цифровізації, децентралізації, результативності та інклюзивності.

Дослідження ролі державних інституцій у системі управління сільськогосподарськими підприємствами свідчить про їх багаторівневий, комплексний і стратегічно важливий характер. Інститути держави формують основу для раціонального функціонування аграрного сектору, забезпечують його нормативно-правову регламентацію, фінансову підтримку, моніторинг, координацію і стратегічне планування. Через державні органи реалізується аграрна політика, відбувається розподіл ресурсів, формуються інструменти державної допомоги, забезпечується продовольча безпека, стимулюється інноваційна діяльність і екологічна відповідальність у сільському господарстві.

Сьогодні в Україні спостерігається активне реформування інституційної основи аграрного сектору, проте цей процес залишається нерівномірним, фрагментарним і часто декларативним [10]. Серед ключових проблем - слабка інституційна синергія, нестабільність законодавчої бази, недостатня підтримка

інновацій, низький рівень інтеграції аграрних суб'єктів до державних програм, а також обмежена прозорість у розподілі бюджетних коштів.

Отже, для забезпечення сталого розвитку аграрної сфери необхідне поглиблене інституційне реформування, яке передбачає: впровадження сучасних моделей управління (зокрема, електронного урядування); підвищення якості людського капіталу в державних установах; розвиток партнерств між державою та приватним сектором; гармонізацію законодавства з вимогами ЄС та СОТ; формування інституційної культури взаємної відповідальності між державою та аграріями.

Інституційне середовище є ключовим чинником, який формує характер і ефективність державного управління в аграрній сфері. В Україні процес формування цілісної, прозорої та результативної системи аграрного управління проходить в умовах постійної трансформації та адаптації до внутрішніх і зовнішніх викликів. Становлення державного інституційного середовища часто супроводжується суперечностями, непослідовністю реформ, адміністративними бар'єрами, низькою якістю регуляторних рішень та обмеженою підзвітністю.

Міжнародна практика демонструє, що ефективність аграрного сектора безпосередньо залежить від якості інституційного середовища та здатності держави виконувати стратегічні, регуляторні, сервісні та стимулювальні функції. У країнах з розвиненою аграрною політикою спостерігається високий рівень інституційної узгодженості, довіри між державою та агровиробниками, інноваційної підтримки та стратегічного довгострокового планування. Розглянемо найбільш репрезентативні моделі державного впливу в аграрному управлінні.

У ЄС державна аграрна політика реалізується через Спільну сільськогосподарську політику (Common Agricultural Policy - CAP), яка координується Єврокомісією. CAP базується на довгострокових інституційних принципах: підтримка доходів фермерів, збереження довкілля, розвиток сільських територій. Обсяг фінансування аграрного сектору у 2021–2027 рр. становить понад 386 млрд євро, що становить майже третину бюджету ЄС.

Важливо, що підтримка здійснюється інституційно прив'язано до дотримання екологічних стандартів, діджиталізації та інновацій (так звані «екосхеми»). Наприклад, фермери з Франції, які дотримуються принципів точного землеробства, отримують додаткові субсидії за інноваційність. Така модель формує інституційну дисципліну, де участь у програмах зумовлена не тільки потребами фермерів, але і політичними пріоритетами ЄС.

У США інституційна архітектура аграрного управління будується на базі Міністерства сільського господарства США (USDA), яке об'єднує понад 20 спеціалізованих агентств, зокрема: Farm Service Agency (FSA) - адмініструє фінансову підтримку; Natural Resources Conservation Service (NRCS) - відповідає за екологічні програми; Rural Development - розвиває інфраструктуру на селі.

Ключовою рисою є висока спеціалізація і функціональна автономія кожного агентства, що дозволяє уникати дублювання функцій і підвищувати управлінську ефективність. Крім того, завдяки прозорим цифровим платформам фермери можуть оперативно подати заявку на дотації, кредити чи страхування, що значно знижує трансакційні витрати.

Польща, подібно до України, проходила перехідний етап реформування інституційного середовища після виходу з централізованої моделі управління. Успішна адаптація до норм ЄС відбулася через: створення спеціалізованих інституцій, зокрема Агентства реструктуризації та модернізації сільського господарства (ARMA); розбудову системи дорадництва (інститути розвитку села); реєстр фермерських господарств, який став основою для цифрової підтримки аграріїв.

У 2023 році Польща спрямувала понад 8,5 млрд євро державної допомоги на підтримку сталого сільського господарства, що дозволило зберегти дрібні фермерські господарства, які становлять основу аграрної моделі країни.

У Канаді діє партнерська інституційна модель, за якої ключові рішення у сфері аграрної політики приймаються спільно урядом, фермерськими асоціаціями та регіональними адміністраціями. Велику роль відіграє Канадська

асоціація виробників зернових (GGC), яка має інституційний вплив на розробку державних програм.

Канада забезпечує державне страхування аграрного ризику, компенсуючи збитки у разі стихійного лиха чи коливань ринку, що створює високу передбачуваність для фермерів. У 2022 році уряд Канади витратив на ці цілі понад 2,4 млрд CAD, з них понад 65% - на компенсацію погодних ризиків.

Аналіз зарубіжного досвіду свідчить про те, що ефективне державне управління аграрним сектором ґрунтується на високій інституційній зрілості, структурованості функцій, довгостроковій орієнтації на стійкий розвиток, а також активній участі зацікавлених сторін у формуванні та реалізації аграрної політики. Інституційна ефективність проявляється не лише у здатності формально реалізовувати функції, а у гнучкому, адаптивному реагуванні на економічні, соціальні, екологічні та геополітичні виклики.

Таким чином, запозичення кращих інституційних практик з урахуванням українського контексту дозволить не просто модернізувати систему аграрного управління, а перетворити державу на ефективного координатора сталого розвитку аграрного сектору, орієнтованого на продовольчу безпеку, економічну стабільність та європейську інтеграцію.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. У ході дослідження було встановлено, що державні інституції відіграють ключову роль у формуванні ефективної системи управління аграрними підприємствами, виступаючи як регулятори, координатори, модератори і гаранті стабільності функціонування галузі. Їхня результативність визначається здатністю забезпечувати баланс між ринковими механізмами, суспільними очікуваннями та інтересами аграрного бізнесу.

Зарубіжний досвід засвідчив, що ефективні моделі управління аграрною сферою базуються на таких засадах: інституційна спеціалізація і розмежування функцій (США, Канада); стратегічне планування на основі публічної політики (ЄС, Польща); прозора система стимулювання та підтримки (усі досліджені країни); інституціоналізація участі фермерських спільнот у процесах ухвалення рішень.

Для України ці підходи надзвичайно актуальні в контексті інтеграції до європейського ринку, зміцнення продовольчої безпеки та потреби в модернізації управлінських механізмів. Проте існуюча вітчизняна інституційна система характеризується фрагментарністю, нормативною нестабільністю, низькою взаємодією між владою і агробізнесом, що знижує результативність державної підтримки та гальмує розвиток підприємств, особливо малих і середніх.

Сучасні виклики - повномасштабна війна, економічна нестабільність, зміна структури ринку, кліматичні ризики - актуалізують необхідність інституційної трансформації. Це має передбачати створення гнучкої, адаптивної та прозорої системи управління, що базується на таких принципах: інституційна довгостроковість і послідовність політики; прозора цифрова взаємодія з агровиробниками; науково обґрунтована система стимулів та санкцій; публічно-державне партнерство у формуванні рішень; екологічна орієнтація інституційної підтримки.

Таким чином, реформування державного інституційного середовища в аграрному секторі України повинно ґрунтуватися на поєднанні кращих міжнародних практик із урахуванням національних особливостей. Лише за умови системної інституційної модернізації можна очікувати на підвищення ефективності управління сільськогосподарськими підприємствами, зміцнення економіки села та наближення до європейських стандартів сталого розвитку.

Література

1. Ілляшенко О. В. Економічна безпека в контексті розвитку інституціональної парадигми. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. №2(19). С.6-9.
2. Задорожна Л. М. Інституційне забезпечення розвитку та формування ефективності інноваційної діяльності в аграрній сфері. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2015. №4. С. 68-75.

3. North D. C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge: Cambridge University Press.1990. 340 p.
4. Лупенко Ю. О., Месель-Веселяк В. Я. Державна підтримка сільського господарства України: тенденції та перспективи. Київ: ННЦ «Інститут аграрної економіки». 2021. 450 с.
5. Кушнір С. О. Теоретико-методологічні засади інституційного забезпечення аграрного сектору України в контексті його інноваційного розвитку Видавничий дім «Гельветика». 2019. 360 с.
6. Шпикуляк О. Г., Ксенофонтова К. Ю. Концептуальні засади розвитку інституту саморегулювання в аграрному секторі економіки України. Інноваційна економіка. 2017. №7-8. С. 21-27.
7. Русанюк В. В. Державна підтримка розвитку підприємництва в аграрному секторі економіки. Економіка АПК. 2020. №7. С.43-51.
8. Шпикуляк О. Г. Інституції та механізми регулювання аграрного ринку: теоретико-практична оцінка функціонування. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2016. №2. С.46-59.
9. Білоус В. В. Інституційні основи державного регулювання аграрного сектору в умовах євроінтеграції. Економіка АПК. 2020. №3. С. 25–32.
10. Мамчур В. А. Інститути аграрного ринку: теоретичні аспекти. Економіка АПК, 2010. №10. С.151-156.

References

1. Illiashenko, O. V. (2018), “Economic security in the context of the development of the institutional paradigm”, Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo, vol. 2(19), pp.6-9.
2. Zadorozhna, L. M. (2015), “Institutional support for the development and formation of the effectiveness of innovative activity in the agricultural sector”, Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktual'ni pytannia nauky i praktyky, vol. 4, pp. 68-75.

3. North, D. C. (1990), Institutions, Institutional Change and Economic Performance, Cambridge University Press, Cambridge, UK.
4. Lupenko, Yu. O. and Mesel'-Veseliak, V. Ya. (2021), Derzhavna pidtrymka sil's'koho hospodarstva Ukrainy: tendentsii ta perspektyvy [State support for agriculture in Ukraine: trends and prospects], NNTs «Instytut ahrarnoi ekonomiky», Kyiv, Ukraine.
5. Kushnir, S. O. (2019), Teoretyko-metodolohichni zasady instytutysijnoho zabezpechennia ahrarnoho sektoru Ukrainy v konteksti joho innovatsijnoho rozvytku [Theoretical and methodological principles of institutional support for the agrarian sector of Ukraine in the context of its innovative development], Hel'vetyka, Kyiv, Ukraine.
6. Shpykuliak, O. H. and Ksenofontova, K. Yu. (2017), “Conceptual principles of the development of the institute of self-regulation in the agrarian sector of the economy of Ukraine”, Innovatsijna ekonomika, vol. 7-8, pp. 21-27.
7. Rusaniuk, V. V. (2020), “State support for the development of entrepreneurship in the agricultural sector of the economy”, Ekonomika APK, vol. 7, pp.43-51.
8. Shpykuliak, O. H. (2016), “Institutions and mechanisms for regulating the agricultural market: theoretical and practical assessment of functioning”, Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktual'ni pytannia nauky i praktyky, vol. 2, pp.46-59.
9. Bilous, V. V. (2020), “Institutional foundations of state regulation of the agricultural sector in the context of European integration”, Ekonomika APK, vol. 3, pp. 25–32.
10. Mamchur, V. A. (2010), “Institutions of the agricultural market: theoretical aspects”, Ekonomika APK, vol. 10, pp. 151-156.

Стаття надійшла до редакції 24.06.2025 р.